

**AKČNÍ PLÁN
PRO POTÍRÁNÍ NELEGÁLNÍHO OBCHODU S OHROŽENÝMI
DRUHY
ŽIVOČICHŮ A ROSTLIN DO ROKU 2023**

Obsah

Obsah.....	1
Úvod.....	2
Analytická část: aktuální situace v oblasti potírání wildlife trafficking v ČR.....	3
Identifikované problémy (SWOT analýza)	9
Vize	10
Cíle	10
Implementační část: navrhovaná opatření	11
Přehledný souhrn opatření.....	16
Seznam zkratk.....	17
Vysvětlivky	17

Úvod

Obchod a jiné využívání volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, včetně ohrožených druhů a produktů z nich, patří mezi rostoucí oblasti ekonomiky a s tím souvisí také široký prostor a motivace pro nezákonné aktivity. Často se jedná o organizovanou činnost, jež bývá spojena i s dalšími druhy kriminality (daňové úniky, praní peněz, podvody, padělání dokumentů, ohrožení veřejného zdraví, týrání zvířat), v některých případech dochází i k propojení s obchodem s drogami či zbraněmi. Podle údajů Úřadu spojených národů pro drogy a kriminalitu (UNODC) v současnosti patří nelegální obchod s ohroženými druhy, včetně nelegálního obchodu se dřevem a na ně navázané aktivity mezi globálně nejvýznamnější oblasti kriminality (společně s obchodem s drogami, zbraněmi a lidmi) s odhadovaným objemem v řádu desítek miliard dolarů. U vysoce cenných komodit (slonovina, nosorožčí rohy apod.) je dokladováno spojení s teroristickými skupinami, jimž obchod s tímto zbožím slouží jako zdroj financování.¹ Daný typ kriminality ve světě obecně nazývaný „wildlife crime“ či „wildlife trafficking“ (pozn. v textu dále u daného typu kriminality zaměnitelně používáno obou termínů) je dlouhodobě podceňovaný problém. Tento přístup se však v poslední době rychle mění. Celosvětově je této oblasti věnována stále větší pozornost a naprostá většina zemí a mezinárodních institucí (OSN, EU a její orgány) ji dnes považuje za závažný problém, který je nutno řešit a prioritizovat. Akční plán pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023 (dále „AP“) reflektuje požadavky mezinárodní úmluvy CITES a jednotlivých priorit Akčního plánu EU pro boj proti nezákonnému obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin² a též závěry Rady k tomuto plánu přijaté dne 20. června 2016, zároveň zohledňuje specifickou situaci a potřeby v ČR.

AP byl zpracován orgány vymáhajícími právo (ČIŽP, GŘC, PP PČR, VSZ) a dotčenými resorty (MŽP, MV, MSp, MZV, MŠMT, MF), v souladu s úkolem Akčního plánu boje proti organizovanému zločinu na roky 2018 a 2019³ schváleného usnesením vlády č. 325 ze dne 23. května 2018. AP byl vypracován na základě identifikace potřeb zainteresovaných subjektů, především orgánů ochrany životního prostředí (Generální ředitelství cel, Česká inspekce životního prostředí, Úřad služby kriminální policie a vyšetřování), při jeho vypracování byl zohledněn dokument *Analýza vyšetřování a postihování trestné činnosti spojené s chráněnými druhy rostlin a živočichů* zpracovaný MV v roce 2018.

Jednotlivá opatření AP budou hodnocena na škále splněno – splněno částečně – nesplněno. Průběh plnění AP bude vyhodnocován na konci každého roku účinnosti AP a závěrečné vyhodnocení plnění, včetně dopadů a návrhů následné aktualizace AP, bude provedeno předkladatelem do 31. 7. 2024. Samotný AP nezakládá přímé nároky na státní rozpočet, nicméně jeho jednotlivá opatření v průběhu svého plnění takové nároky vznášet mohou, a to v závislosti na způsobu jejich plnění.

¹ O finančním propojení teroristických skupin s mezinárodním organizovaným zločinem v oblasti wildlife trafficking hovoří např. Akční plán EU pro zesílení boje proti financování terorismu z 2. 2. 2016.

² EU Action Plan Against Wildlife Trafficking schválený Evropskou komisí v roce 2016.

³ Akční plán boje proti organizovanému zločinu na roky 2018 a 2019 je první akční plán Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023.

Analytická část: aktuální situace v oblasti potírání wildlife trafficking v ČR

Česká republika hraje ve wildlife trafficking významnou roli, a to i jako země cílová, tak jako země tranzitní. V rámci Evropské unie patří ČR k zemím s nejvyšší úrovní obchodu s živými zvířaty a rostlinami – to se pak odráží i v míře nelegálních aktivit v této oblasti. Problematická je v ČR navíc situace s asijskými komunitami zaměřenými mj. na obchod s výnosnými druhy zboží, případně specifickými produkty žádanými na asijském trhu, v oblasti wildlife trafficking se jedná zejména o slonovinu, nosorožčí rohy a tygří produkty. Z případů zjištěných na území ČR vyplývá, že zde působí nejen jednotliví překupníci, ale také organizované skupiny zabývající se tímto typem kriminality, a to i na mezinárodní úrovni. V některých případech může tento druh trestné činnosti směřovat i vůči druhům vyskytujícím se na území ČR a být spojen s nelegálním zabíjením volně žijících živočichů přímo v české přírodě.

Počet případů ve správněprávní rovině má narůstající tendenci, počet registrovaných skutků v trestněprávní rovině je poměrně nízký, nezahrnuje však latentní kriminalitu. Přes veškerou snahu o zlepšení, je efektivita postihování tohoto druhu kriminality v ČR stále nízká. Při šetření této trestné činnosti byly zjištěny nedostatky spočívající v nízkém důrazu na mezinárodní spolupráci a nejednotnosti posuzování jednotlivých případů, včetně trestů ukládaných jednotlivými soudy. Tyto nedostatky jsou důsledkem nízkého povědomí o závažnosti této trestné činnosti a také absencí specializace u některých příslušných státních orgánů.

Ve většině řešených případů nejsou dostatečně zkoumány a posouzeny možné dopady této trestné činnosti a další rizika. U případů wildlife crime se nejedná pouze o nelegální zisk pachatelů, ale může docházet k přímému ohrožení populací ohrožených druhů na jejich přežití v přírodě či na určitých územích, k narušení přirozené dynamiky populací (např. v případě cíleně zaměřeného selektivního lovu), k ohrožení ekologické stability či k negativním vlivům na biodiverzitu. Ohrožení populací v přírodě však může být i nepřímé např. formou stimulace dalšího obchodu a nelegálních činností, zvyšování poptávky apod. Může docházet k daňovým únikům, praní peněz, spojení s jinou trestnou činností. Velmi zásadní jsou v rámci nelegálního a tedy nekontrolovaného obchodu s rostlinami a živočichy také rizika zavlečení nakažlivých chorob, parazitů či invazních nepůvodních druhů, které mohou působit značné hospodářské škody.

Cíl 1: zvýšit důležitost tématu wildlife crime na úrovni vlády

Problematické wildlife crime dosud není v rámci jednotlivých ústředních správních úřadů, v porovnání s jinými typy nelegální činnosti, věnována dostatečná pozornost. Tento přístup může vycházet mimo jiné ze skutečnosti, že nejsou dostatečně posuzována související rizika a dopady této nelegální činnosti. Celkově se pak tento přístup může projevit např. v nedostatečném počtu pověřených pracovníků (tabulkových míst), nedostatečné možnosti specializace na tento typ kriminality, špatném přístupu k finančním zdrojům, neuspokojivém vybavení, nemožnosti realizace zahraničních cest apod. Jedním z důvodů nedostatečného finančního zajištění je skutečnost, že problematika wildlife crime není dostatečně prosazována v žádném ze strategických dokumentů a politik v oblasti životního prostředí (např. Strategický rámec ČR 2030, Státní politika životního prostředí, Státní program ochrany přírody a krajiny, Strategie ochrany biologické rozmanitosti ad.) a to přesto, že na mezinárodní úrovni již k prioritám patří (např. zařazení environmentální kriminality mezi priority EU). Z těchto důvodů je také obtížné získat finanční zdroje pro výzkum, osvětové a další aktivity. Je nutné upravit strategické dokumenty a politiky na vládní úrovni a zařadit boj proti wildlife crime mezi

prioritní oblasti.

Cíl 2: posílení spolupráce mezi orgány vymáhajícími právo v oblasti životního prostředí

Rozkrývání případů wildlife crime se neobejde bez úzké spolupráce všech zainteresovaných státních orgánů, tj. orgánů disponujících dostatečnými kompetencemi k odhalování a postihování trestné činnosti (Celní správa, Policie ČR, justiční orgány) a orgánů disponujících odbornými (biologickými) znalostmi a zkušenostmi (Česká inspekce životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR). Bez účinné a efektivní spolupráce výkonných a odborných složek státní správy není možné tento typ kriminality efektivně odhalovat a postihovat. Stěžejními faktory pro úspěšné vyhledávání a dokumentování wildlife crime jsou výměna informací, rychlá komunikace, koordinovaný postup a sdílení kompetencí. I zde se však objevují problémy způsobené legislativou omezující sdílení informací, konzervativním přístupem ke spolupráci, nevhodně nastavenou strukturou státních orgánů či neochotou přijímat nová a inovativní opatření a měnit tradiční postupy.

Dle Akčního plánu EU měly členské země EU do poloviny roku 2017 založit „inter-agency task force“, rovněž je zde korelace s Interpol strategií NEST (National Environment Security Task Force), která požaduje založení obdobných týmů v rámci členských zemí Interpolu již od roku 2010. V ČR v současné době existuje pouze Stálá zvláštní pracovní skupina pro CITES, která byla ustavena na základě dohody mezi ČIŽP a Celní správou (žádná jiná meziresortní skupina zabývající se odhalováním wildlife trafficking v ČR neexistuje). Tato skupina slouží jako platforma pro spolupráci, členové skupiny se pravidelně schází a v rámci jednání dochází k výměně informací. Fungování skupiny má však mnoho limitů pramenících především z legislativních a procesních omezení i ze skutečnosti, že členy skupiny nejsou všechny státní orgány prosazující právo. Policie ČR doposud není oficiálně členem. Ve skupině oficiálně není ani zástupce struktury státních zastupitelství. Je nutné zapojení všech institucí vymáhajících právo v oblasti životního prostředí – kontrolních, odborných, vyšetřovacích i justičních. V této souvislosti je nutné zdůraznit také nutnost zlepšení koordinace mezinárodních aktivit při potírání wildlife crime na národní úrovni a potřebu zajištění účasti zástupců jednotlivých institucí na mezinárodních jednáních v rámci EU, Interpolu a Europolu včetně zajištění spolupráce při mezinárodních operacích a sdílení informací při šetření organizovaných skupin působících ve více státech.

Cíl 3: zlepšení mezinárodní spolupráce při vyšetřování wildlife crime

Kromě spolupráce na národní úrovni je u případů wildlife trafficking nutná i mezinárodní spolupráce, která není zcela efektivní a dostatečná. Mnoho případů má mezinárodní charakter a jejich šetření vyžaduje spolupráci se zahraničními orgány a institucemi, ověřování informací, došetřování v jiných zemích či poskytnutí informací zahraničním kolegům. Toto je poměrně náročné a vyžaduje vyvinutí značného úsilí, zkušenosti a v neposlední řadě jazykovou vybavenost. Nedostatečná mezinárodní spolupráce při řešení kauz je problém týkající se mnoha dalších států, je často diskutovaný na mezinárodní úrovni. S ohledem na náročnost resp. častou nefunkčnost či zdlouhavost mezinárodní spolupráce pomocí oficiálních kanálů či potíže při snaze získat informace z jiného státu (nebo informace naopak poskytnout), mnoho zemí a orgánů vymáhajících právo raději řeší kauzy jen v rámci svého státu a mezinárodní aspekty opomíjí. Případy, které mají mezinárodní charakter, jsou tak řešeny jako izolované kauzy - nedochází k rozkrytí a postižení celých organizovaných sítí, ale pouze k eliminaci jejich

určitých částí, které mohou být nahrazeny. Státní orgány ČR postupují obdobně – u případů s mezinárodním přesahem se často zaměřují pouze na české realie.

Cíl 4: zlepšení systému vzdělávání a zvýšení povědomí o závažnosti wildlife crime orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí

Odhalování wildlife crime vyžaduje vysokou úroveň odborných znalostí a dostatek informací o specifickém fungování tohoto typu obchodu. V současné chvíli neexistuje jednotný systém vzdělávání orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí. Současný systém vzdělávání je nesystémový a nedostatečný. Je nutné zavést funkční a fungující systém vzdělávání v problematice wildlife crime. Z tohoto důvodu je třeba v prvním kroku zhodnotit stávající stav systému vzdělávání u všech orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí v problematice wildlife crime a navrhnout vhodný systém vzdělávání (např. 2stupňový vzdělávací kurz (základní + specializační kurz), využití již existujícího e-learningového vzdělávání apod.). Druhým krokem pak bude realizace navrženého systému vzdělávání a jeho zavedení v příslušných orgánech.

Cíl 5: zlepšení a zefektivnění pracovních podmínek orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí při vyšetřování

Většina státních institucí prosazujících zákony v ČR nemá specializovaný útvar zaměřený na odhalování a šetření případů wildlife crime. Případy řeší regionální pracoviště, která nemají celorepublikovou působnost, což komplikuje šetření organizovaných skupin působících po celém státě či směrem do zahraničí. I v případě celorepublikové působnosti některých útvarů (např. útvary pátrání GŘC v jednotlivých krajích) se objevují problémy s dosahem operativy a pátrání, pokud mají případy přesah do vzdálenějších regionů či s příslušností státních zastupitelství, pokud se jedná o rozsáhlejší skupiny pachatelů. Regionální pracoviště však především nemají v oblasti wildlife crime dostatek zkušeností a znalostí. Jejich pracovníci se zabývají širokým spektrem případů různých typů kriminality a z hlediska odborných znalostí nemohou jít z kapacitních důvodů do hloubky. Wildlife případy řeší často pracovníci bez předchozích zkušeností s danou problematikou, kteří se musí teprve seznamovat se specifiky této kriminality, s legislativou, metodami porušování zákona, možnostmi dokazování apod. Tento model fungování postrádá dostatečnou efektivitu. Metodické řízení z centrální úrovně nedokáže plně nahradit specializaci a zkušenosti.

Vzhledem k neexistenci specializovaných útvarů či specialistů v rámci Policie a nedostatku zkušeností a znalostí na regionálních pracovištích je nutné zhodnotit stávající struktury a kapacity orgánů vymáhajících právo, zpracovat analýzu v rámci jednotlivých orgánů vymáhajících právo a navrhnout další opatření. Vhodným řešením se jeví např. zavedení 2stupňového systému (viz např. model Velké Británie, Slovenské republiky ad.) – specializovaný útvar – šetření případů celonárodního a mezinárodního charakteru (výkon, nikoli pouze metodické vedení regionálních pracovišť), strategické záležitosti, stanovení postupů, koordinace ad. Pro taková pracoviště je nutná specializace a odborná příprava pracovníků včetně jazykové vybavenosti. + regionální pracoviště – méně závažné případy regionálního významu, postačí pravidelně proškolení pracovníci.

Kontrolní činnost orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí není vždy dostatečně efektivní. Je třeba stanovit klíčové priority v této oblasti a zaměřit se především na závažná porušení zákona (organizované skupiny a distribuční sítě, kauzy mezinárodního charakteru), kontinuální sběr dat a vyhodnocování rizik (určení cílových skupin), pátrání a vyhledávání možných porušení zákona (proaktivní přístup), společné operace cílené na vytipované oblasti

s vysokým rizikem, zpracování metodik pro postup při kontrolní činnosti a zajištění výnosů z trestné činnosti.

V současné době orgány činné v trestním řízení často netuší, zda obžalovaný pachatel byl v minulosti pokutován (i opakovaně) ČIŽP či mu byly zabaveny exempláře, což se může projevit na výši uloženého trestu. Potíže mohou nastat i při vyřizování dotazů od orgánů cizích států na určité osoby, kdy odpověď ČR nemusí být kompletní. Centrální evidence přestupků vedená v Registru CITES dostupná všem orgánům vymáhajícím právo umožní pracovníkům jednotlivých institucí ověřit historii subjektu – zda prověřovaná osoba již byla v minulosti za porušení zákona v oblasti wildlife crime za obdobný přestupek postížena (zejm. výše sankce s ohledem na tehdejší okolnosti a zda došlo k většímu rozsahu protiprávní činnosti apod.). Přístup do Registru CITES usnadní i povinný reporting České republiky směrem k mezinárodním institucím. Legislativní základ pro sdílení informací je dán ust. § 35 odst. 6 zák. č. 100/2004 Sb. Rovněž je třeba s ohledem na opakující se protiprávní jednání pachatelů zvážit a adekvátně nastavit dobu, po kterou se uchovává záznam o potrestání osoby.

V současné době v ČR neexistuje přehled forensních pracovišť schopných provést analýzy v oblasti wildlife crime a splňujících požadavky na kvalitu zkoumání a úroveň posudků. Státní orgány proto zadávají své posudky různým subjektům, zalcům, externím osobám (často i nalezeným pouze na Internetu), aniž by měly možnost si ověřit kvalitu jejich práce. Bohužel hlavním kritériem zadání analýzy bývá obvykle cena, dochází tak k volbě nejlevnějšího dodavatele bez ohledu na kvalitu výstupu resp. nastávají i případy, kdy analýzy a posudky jsou zadány naprosto nevhodným subjektům a výstupy z nich jsou nevěrohodné a obhajobou snadno napadnutelné. Nezřídka pak dochází k opakovaným zadáváním posudků dalším zalcům, což ve finále celý proces dokazování značně prodraží. Seznam doporučených prověřených pracovišť, jejich kvalifikace, typ dodávaných analýz, vzory výstupů apod. by velmi zkvalitnil proces forensního dokazování. Cílem by mělo být vytvoření sítě kvalitních a spolehlivých forensních pracovišť případně výhledově vybudování specializovaného forensního wildlife pracoviště. Důležitým aspektem zlepšení je i podpora aplikovaného výzkumu forensního dokazování v oblasti wildlife crime.

V současné době Celní správa zadává expertízy z oblasti digitálních analýz externím soudním zalcům, což je zdlouhavé a často finančně náročné. Využití spolupráce s policií se nejeví jako vhodné řešení, neboť policejní experti v této oblasti jsou přetížení a analýzy pro jinou instituci pro ně nejsou prioritní. Analýzy digitálních dat jsou důležité i pro oblast šetření wildlife trafficking. Pro zefektivnění činnosti by proto bylo potřebné vybudování vlastních kapacit pro tento typ analýz na Celní správě.

V rámci činnosti v oblasti wildlife crime se ČIŽP často setkává s rozsáhlými a složitými kauzami, které zahrnují značné množství informací a objem dat a jsou velmi náročné na zpracování. Tyto případy mívají přesah do trestných činů (ČIŽP spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení), často se jedná o více pachatelů, organizované skupiny i případy mezinárodního charakteru. Informace získané v rámci takových šetření vztahující se k zapojeným subjektům, vazbám, transakcím, pohybu zboží, kontrolám, časovému průběhu ad., je třeba vyhodnocovat, nalézt souvislosti, propojení a časovou návaznost, tak aby došlo k plnému objasnění a pochopení případu a k získání relevantních důkazů. Je velmi neefektivní takové vyhodnocování provádět bez pomoci počítače, neboť při velkém objemu dat hrozí opomenutí některých vazeb a souvislostí (jež nemusí být na první pohled zcela zřetelné), je zde i riziko subjektivního hodnocení. Především je však ruční vyhodnocování vysoce časově náročné a zaměstná odborné pracovníky na mnoho dnů až týdnů. Pro účely moderního vyšetřování je vhodné využívat speciální software, určený k vyhledávání a zpracování informací, který umožňuje shromažďovat, propojovat, analyzovat, vizualizovat a distribuovat

informace; ideálně pak zpracovává analýzy složitých případů, včetně velkého objemu dat. Přehledné grafické výstupy názorně ukazují vztahy mezi zapojenými (podezřelými) osobami a jejich aktivitami, lze zpracovat i časové souslednosti a frekvence činností. Takové grafické zobrazení je velice důležité při předkládání případu soudu, usnadňuje pochopení kauzy a výrazně tak napomáhá úspěšnosti odsouzení. Pro činnost ČÍŽP by získání analytického software a práce s ním znamenala výrazné zefektivnění činnosti a zkvalitnění výstupů. Dalším přínosem by pak byla možnost sdílení a předávání informací v jednotném prostředí s dalšími složkami státní správy, které mají kompetence k šetření a vyšetřování a rovněž možnost vyhledávání v legislativě, judikatuře, rozsudcích Nejvyššího soudu, databázích ad. Grafické zpracování dat by bylo i lepším podkladem pro odvolací orgány.

V současné době mají všechny složky kontrolního systému státní správy tj. Celní správa, ČÍŽP i Policie ČR na letišti Václava Havla svá pracoviště v pronajatých prostorách. Přestože jejich činnost je pro chod a existenci letiště zcela nezbytná, platí všechny tyto instituce vysoké finanční částky letišti či privátním majitelům budov za nájem. Jedná se o neekonomické a zcela nesystémové řešení, při kterém dochází k velkým finančním ztrátám a které zároveň působí mnoho problémů. Z důvodu zajištění kvalitnějšího zázemí pro výkon kontrolní činnosti a snížení provozních nákladů Celní správa navrhuje postavit na letišti vlastní budovu s dostatečným zázemím pro výkon kontrolní činnosti (včetně např. psodů, střelnice, skladu materiálu, přístrojů, přímého přístupu na letištní plochu apod.). Zároveň je považováno za žádoucí, aby zamýšlená budova Celního úřadu zahrnovala i pracoviště inspektorů ČÍŽP včetně skladu zadržovaných neživých exemplářů (zabezpečený sklad pro cenné zboží např. typu slonovina) a prostoru pro prvosledové umístění živých exemplářů před převozem do záchranného centra. V první řadě je nutné zanalyzovat možnosti a výhodnost takového záměru a na jeho základě pak učinit další kroky.

Cíl 6: zlepšení péče o zajištěné exempláře

Stát je povinen na základě svých závazků k mezinárodní úmluvě CITES zajistit péči o zadržené a zabavené exempláře. V současné době jsou záchranná centra CITES jmenována MŽP a nachází se v několika zoologických a botanických zahradách. Kapacity záchranných center jsou různé (jsou jmenována pro různé taxony zvířat). Při každém záchytu většího počtu zvířat (např. v létě 2017 bylo zadrženo 250 želv) je řešen problém, kam zvířata umístit resp. jsou potíže s kapacitou záchranných center, s nedostatečnými karanténními prostory, s absencí prostor pro velké druhy zvířat (šelmy) apod. Problém nastává např. za situace, kdy karanténa daného záchranného centra (zoo) je vyblokována vlastními dovezenými zvířaty, jež nemohou být umístěna ve stejném prostoru se zvířaty neznámého původu. Největším problémem se jeví případný dovoz ptáků neznámého původu ze třetích zemí, pro něž v ČR neexistuje vůbec žádná schválená karanténa. V případě takového dovozu může nastat situace, že Státní veterinární správa bude požadovat preventivní utracení dovezených ptáků a to i přesto, že půjde o chráněné druhy. Pokud by se jednalo o vzácné druhy ohrožené v přírodě vyhubením, dojde ke konfliktu dvou zákonných přístupů (ochrana ohrožených druhů x riziko zavlečení chorob). Na mezinárodním letišti v Praze a celní poště nastávají i situace, kdy dojde k zadržení exemplářů, jež nejsou chráněny úmluvou CITES (např. zadrženi z veterinárních důvodů či si zvířata nikdo nevyzvedne). Umístění takových exotických zvířat není legislativně ani procesně řešeno vůbec a je velmi problematické. K úvaze je vybudování prostoru na mezinárodním letišti v Praze pro prvosledové umístění zadržovaných živých exemplářů před převozem do záchranného centra a též vybudování menšího záchranného centra, které pokryje záchyty živých exemplářů na mezinárodním letišti v Praze a celní poště (resp. exemplářů bezprostředně nevyžadujících

intenzivní specializovanou péči např. s ohledem na výrazně špatný zdravotní stav či specifické podmínky chovu). Dále je nutno zvažovat vybudování centrálního záchranného centra s dostatečnou kapacitou umožňující umístění i problémových typů exemplářů (např. šelem).

Cíl 7: zvyšování povědomí veřejnosti o problematice wildlife crime

Za velký problém lze také považovat fakt, že povědomí široké veřejnosti o problematice wildlife crime je velmi nízké a postoj široké veřejnosti k tomuto problému je spíše laxní. Veřejnost má také o závažnosti tohoto typu kriminality jen zkrácené představy. Tím může docházet jednak k páchání nedbalostních trestných činů, jednak k bagatelizaci této trestné činnosti. Z důvodu zlepšení povědomí veřejnosti o wildlife crime a nutnosti změnit postoj veřejnosti ve prospěch boje proti wildlife crime (včetně vytváření pozitivních obrazů státních institucí pracujících v dané oblasti) se navrhuje vytvoření a následná realizace mediálního plánu.

S ohledem na výše uvedené lze shrnout, že přes doposud vyvíjené úsilí a určité pokroky i konkrétní úspěchy má Česká republika v oblasti odhalování a postihování wildlife trafficking stále rezervy.

Identifikované problémy (SWOT analýza)

<p>Silné stránky (S = strengths)</p> <ul style="list-style-type: none"> vysoká odbornost a motivovanost některých pracovníků orgánů vymáhajících právo existující meziresortní pracovní skupina CITES zkušenost s meziresortní výměnou informací (celorepublikový vzdělávací seminář CITES, spolupráce ČÍŽP a Celní správy) zákonná úprava tohoto typu trestné činnosti, jehož kvalifikované formy řadí kriminalitu mezi závažnou trestnou činnost dle mezinárodních měřítek⁴ 	<p>Slabé stránky (W = weaknesses)</p> <ul style="list-style-type: none"> nízká priorita problematiky na vládní úrovni nedostatečná spolupráce mezi orgány vymáhajícími právo nedůsledná mezinárodní spolupráce při šetření wildlife crime nesystémové a často nedostatečné vzdělávání, nedostatek povědomí o závažnosti wildlife crime a nedostatečná jazyková vybavenost orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí neexistence specializovaných útvarů či specialistů v rámci Policie a nedostatek zkušeností a znalostí na regionálních pracovištích neefektivní kontrolní činnost orgánů rezervy ve zjišťování, zda není obdobný přestupek páčán ze strany pachatele, opakovaně nekonzistentní ukládání (nízkých) sankcí nedostatek specializovaných forensních pracovišť nekvalitní zázemí pro výkon kontrolní činnosti ČÍŽP a Celní správy a nedostatečné zázemí pro výkon kontrolní činnosti na mezinárodních letištích nejednotná rozhodovací praxe nedokonalý systém péče o zadržené exempláře nízké povědomí široké veřejnosti o problematice wildlife crime
<p>Příležitosti (O = opportunities)</p> <ul style="list-style-type: none"> úzká spolupráce s VSR (na formální úrovni)⁵ mezinárodní podpora potírání wildlife trafficking⁶ zastoupení ČR v mezinárodních sítích EnviCrimeNet, Interpol Wildlife Crime Working Group, IMPEL aj. možnost využití finanční podpory z Norských fondů či jiných zdrojů 	<p>Hrozby (T = threats)</p> <ul style="list-style-type: none"> silná vietnamská komunita s vazbami na zemi původu⁷ vidina vysokého zisku a nízkého rizika zvyšuje motivaci pachatelů nespolupráce zahraničních subjektů⁸

⁴ Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu považuje za závažný zločin trestný čin s horní hranicí trestu odnětí svobody v délce minimálně 4 roky. Odhalování a vyšetřování závažné trestné činnosti umožňuje policejním orgánům např. analýzu jmenné evidence cestujících (PNR).

⁵ V listopadu 2015 byla mezi VSR a ČR uzavřena Deklarace o spolupráci v oblasti implementace CITES, v červnu 2016 Smlouva mezi VSR a ČR o předávání odsouzených osob a Smlouva mezi VSR a ČR o spolupráci v boji proti trestné činnosti. V r. 2015 ČR navštívila delegace vysokých policejních důstojníků VSR, strávili zde několik týdnů, v ČR funguje česko-vietnamská společnost, ve VSR působí český styčný policejní důstojník atd.

⁶ EU Action Plan Against Wildlife Trafficking, environmentální kriminalita je prioritou EU politického cyklu 2018-2021.

⁷ ČR má početnou komunitu Vietnamců (přes 60 tis. s legálním pobytem, cca 30 tis. občanů s vietnamskou národností), přičemž komodity chráněné CITES jsou u asijské komunity velmi žádané (zejm. produkty tradiční čínské medicíny a nosorožčí rohy).

⁸ Špatná zkušenost zejména s VSR (dožádání apod.).

Vize

Nelegální obchod s ohroženými druhy rostlin a živočichů a související druhy kriminality jsou efektivně odhalovány, vyšetřovány a sankcionovány.

Cíle

CÍL		OPATŘENÍ
1.	Zvýšení důležitosti tématu wildlife crime na úrovni vlády	1.1
2.	Posílení spolupráce mezi orgány vymáhajícími právo v oblasti životního prostředí	2.1, 2.2
3.	Zlepšení mezinárodní spolupráce při vyšetřování wildlife crime	3.1
4.	Zlepšení systému vzdělávání a zvýšení povědomí o závažnosti wildlife crime orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí	4.1
5.	Zlepšení a zefektivnění pracovních podmínek orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí při vyšetřování	5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7
6.	Zlepšení péče o zajištěné exempláře	6.1
7.	Zvyšování povědomí veřejnosti o problematice wildlife crime	7.1

Implementační část: navrhovaná opatření

Cíl 1: zvýšit důležitost tématu wildlife crime na úrovni vlády

Číslo a název opatření	1.1 Potírání wildlife crime jako jedna z priorit vlády
Způsob plnění	Zařazení boje proti wildlife crime mezi prioritní oblasti činnosti jednotlivých institucí prosazujících právo a ochranu ŽP.
Indikátory plnění	Strategické dokumenty a politiky doplněné o problematiku wildlife crime (za MŽP např. Státní politika životního prostředí, Státní program ochrany přírody a krajiny, Strategie ochrany biologické rozmanitosti ad.)
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	MŽP
Spolupracující subjekty	všechny ústřední správní úřady + PČR, ČIŽP, NSZ, CS
Termín dokončení	Průběžně do 12/2023

Cíl 2: posílení spolupráce mezi orgány vymáhajícími právo v oblasti životního prostředí

Číslo a název opatření	2.1 Vytvoření funkčního meziresortního týmu
Způsob plnění	Vytvoření funkčního meziresortního týmu se zapojením všech orgánů vymáhajících právo.
Indikátory plnění	Schválení Statutu a jednacího řádu / Dohody o fungování týmu, nominace členů týmu, faktická spolupráce, společná jednání a výstupy z nich.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	MV
Spolupracující subjekty	PČR, ČIŽP, CS, MŽP, MF, MSp
Termín dokončení	12/2020

Číslo a název opatření	2.2 Zlepšení koordinace mezinárodních aktivit při potírání wildlife crime na národní úrovni
Způsob plnění	Intenzivnější zapojení orgánů vymáhajících právo do mezinárodní spolupráce, účast na zasedáních a fórech, studijní cesty a stáže.
Indikátory plnění	Propojení činnosti týmu (viz opatření 2) s Interpolem/Europolem/WCO/CITES/RILO.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	PČR, ČIŽP, CS, SZ
Spolupracující subjekty	MV, MF, MŽP, MSp
Termín dokončení	Průběžně do 12/2023

Cíl 3: zlepšení mezinárodní spolupráce při vyšetřování wildlife crime

Číslo a název opatření	3.1 Zlepšení mezinárodní spolupráce při šetření wildlife crime
Způsob plnění	U případů wildlife trafficking, které mají mezinárodní charakter, intenzivněji navazovat mezinárodní spolupráci.
Indikátory plnění	Vyšetřování případů, které mají mezinárodní charakter, na mezinárodní úrovni.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	PČR, ČIŽP, CS, SZ
Spolupracující subjekty	MV, MF, MŽP, MSP
Termín dokončení	Průběžně do 12/2023

Cíl 4: zlepšení systému vzdělávání a zvýšení povědomí o závažnosti wildlife crime orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí

Číslo a název opatření	4.1 Zhodnocení stávajícího systému vzdělávání pracovníků orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí v problematice wildlife crime a návrhy dalších opatření
Způsob plnění	Zpracování analýzy stávajícího systému vzdělávání pracovníků orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí s návrhy dalších opatření a jejich realizace.
Indikátory plnění	Návrh na úpravu, přípravu a realizaci základních a specializovaných kurzů pro vybrané cílové skupiny v rámci policie, celní správy a justice.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	MV v koordinaci s PČR, ČIŽP, CS, Justiční akademií a SZ
Spolupracující subjekty	MF, MSp, MŽP
Termín dokončení	Analýza do 12/2021 Zavedení systému 12/2023

Cíl 5: zlepšení a zefektivnění pracovních podmínek orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí při vyšetřování

Číslo a název opatření	5.1 Zhodnocení stávající struktury a kapacity orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí a návrhy dalších opatření (eventuální vytvoření specializovaných útvarů)
Způsob plnění	Zpracování analýzy v rámci jednotlivých orgánů vymáhajících právo (identifikace potřeb útvarů), návrh úpravy struktury, vytvoření dostatečné kapacity, kritéria pro výběr pracovníků (kvalifikační nároky), zpracování metodiky práce.
Indikátory plnění	Návrh na úpravu struktury, v případě potřeby vytvoření specializovaných útvarů.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků

	odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	MV v koordinaci s PČR, ČIŽP, CS
Spolupracující subjekty	MŽP, MF
Termín dokončení	12/2020

Číslo a název opatření	5.2 Zefektivnění kontrolní činnosti
Způsob plnění	Identifikace slabých míst kontrolní činnosti či nedostatečně pokrytých oblastí, analýza a výběr rizikových oblastí, návrh zlepšení (optimalizace kontrolní činnosti).
Indikátory plnění	Seznam slabých míst kontrolní činnosti a realizace jejího zlepšení.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	ČIŽP, CS, PČR
Spolupracující subjekty	MŽP, MF, MV
Termín dokončení	Průběžně do 2023

Číslo a název opatření	5.3 Sdílené evidence případů přestupků ve wildlife trafficking
Způsob plnění	Přístup do Registru CITES orgánům činným v trestním řízení, proškolení odpovědných osob s přístupem do Registru CITES.
Indikátory plnění	Sdílení evidence o přestupcích ve wildlife trafficking popř. dohoda mezi Policií, NSZ a MŽP o formě sdílení informací o správních řízeních vedených v minulosti.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	PP PČR, SZ, MŽP
Spolupracující subjekty	ČIŽP, MSp
Termín dokončení	12/2021

Číslo a název opatření	5.4 Zhodnocení současného stavu v oblasti forensní analýzy
Způsob plnění	Vytvoření analýzy forensních pracovišť v oblasti wildlife a seznamu doporučených a prověřených pracovišť zvládajících forensní wildlife analýzy na požadované úrovni.
Indikátory plnění	Existence analýzy forensních pracovišť a seznamu doporučených a prověřených pracovišť.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	ČIŽP
Spolupracující subjekty	PP, CS
Termín dokončení	analýza 12/2020 seznam doporučených pracovišť 12/2022 s pravidelnou každoroční aktualizací

Číslo a název opatření	5.5 Vybudování kapacit pro digitální forensní analýzy na Celní správě
Způsob plnění	Zajištění kvalifikovaného počítačového experta pro digitální analýzy (pracoviště součástí Celní technické laboratoře)
Indikátory plnění	Schválené tabulkové místo experta pro digitální analýzy na Celní správě.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	CS
Spolupracující subjekty	MF
Termín dokončení	12/2022

Číslo a název opatření	5.6 Podpora analytické činnosti na České inspekci životního prostředí
Způsob plnění	Získání licence na analytický software k užívání a proškolení.
Indikátory plnění	Získání a používání analytického software
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	ČIŽP
Spolupracující subjekty	MŽP
Termín dokončení	12/2022

Číslo a název opatření	5.7 Zhodnocení potřeb pracovišť ČIŽP a Celní správy
Způsob plnění	Zhodnocení potřeb pracovišť kontrolních orgánů na letišti Václava Havla.
Indikátory plnění	Analýza, která vyhodnotí výhodnost a potřebnost změn.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	CS, ČIŽP
Spolupracující subjekty	MF, MŽP
Termín dokončení	12/2021

Cíl 6: zlepšení péče o zajištěné exempláře

Číslo a název opatření	6.1 Zhodnocení stávajících kapacit záchranných center pro živé exempláře a skladových prostor pro neživé exempláře návrh a realizace opatření k zajištění požadovaných kapacit.
Způsob plnění	Zhodnocení aktuálních kapacit záchranných center a potřeb péče o zabavené exempláře a případná úprava či vybudování dalších center.
Indikátory plnění	Zpracovaná analýza aktuálních kapacit záchranných center

	a potřeb péče o zabavené exempláře obsahující návrh na případnou úpravu či vybudování dalších center.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	MŽP
Spolupracující subjekty	ČIŽP, CS, PČR, MZe
Termín dokončení	12/2020 (analýza s návrhem opatření) 12/2023 (příp. realizace opatření k navýšení kapacit záchranných center)

Cíl 7: zvyšování povědomí veřejnosti o problematice wildlife crime

Číslo a název opatření	7.1 Zvyšování povědomí veřejnosti o problematice wildlife crime
Způsob plnění	Hlavní gestor ve spolupráci s ostatními subjekty vytvoří mediální plán, který bude obsahovat návrhy jednotlivých aktivit ke zvyšování povědomí veřejnosti o wildlife crime, časový plán jejich realizace a vyčíslení nákladů, který bude následně realizován.
Indikátory plnění	Mediální plán a jeho následná realizace.
Způsob financování	Náklady opatření budou řešeny z rozpočtových prostředků odpovědných subjektů.
Odpovědný subjekt	MŽP
Spolupracující subjekty	MV, MF, MŠMT, ČIŽP, CS, PČR
Termín dokončení	mediální plán do 12/2021 jeho plnění průběžně do 2023

Přehledný souhrn opatření

Cíl	opatření	název opatření	odpovědný subjekt (spolupracující subjekty)
1	1.1	Potírání wildlife crime jako jedna z priorit vlády	MŽP (všechny ústřední správní úřady + PČR, ČIŽP, NSZ, CS)
2	2.1	Vytvoření funkčního meziresortního týmu	MV (PČR, ČIŽP, CS, MŽP, MF, MSp)
	2.2	Zlepšení koordinace mezinárodních aktivit při potírání wildlife crime na národní úrovni	PČR, ČIŽP, CS (MV, MF, MŽP)
3	3.1	Zlepšení mezinárodní spolupráce při šetření wildlife crime	PČR, ČIŽP, CS, SZ (MV, MF, MŽP, MSp)
4	4.1	Zhodnocení stávajícího systému vzdělávání pracovníků orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí v problematice wildlife crime a návrhy dalších opatření	MV v koordinaci s PČR, ČIŽP, CS, Justiční akademií a SZ (MF, MSp, MŽP)
5	5.1	Zhodnocení stávající struktury a kapacity orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí a návrhy dalších opatření (eventuální vytvoření specializovaných útvarů)	MV v koordinaci s PČR, ČIŽP, CS (MŽP, MF)
	5.2	Zefektivnění kontrolní činnosti	ČIŽP, CS, PČR (MŽP, MF, MV)
	5.3	Sdílené evidence případů přestupků ve wildlife trafficking	PP PČR, SZ, MŽP (ČIŽP, MSp)
	5.4	Zhodnocení současného stavu v oblasti forensní analýzy a návrh opatření	ČIŽP (PP, CS)
	5.5	Vybudování kapacit pro digitální forensní analýzy na Celní správě	CS (MF)
	5.6	Podpora analytické činnosti na České inspekci životního prostředí	ČIŽP (MŽP)
	5.7	Zhodnocení potřeb pracovišť ČIŽP a Celní správy	CS, ČIŽP (MF, MŽP)
6	6.1	Zhodnocení stávajících kapacit záchranných center pro živé exempláře a skladových prostor pro neživé exempláře a návrh opatření	MŽP (ČIŽP, CS, PČR, MZe)
7	7.1	Zvyšování povědomí veřejnosti o problematice wildlife crime	MŽP (MV, MF, MŠMT, ČIŽP, CS, PČR)

Seznam zkratk

CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (anglicky: Convention on International Trade in Endangered Species)
CS	Celní správa
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
GŘC	Generální ředitelství cel
KSZ	krajské státní zastupitelství
PP PČR	Policejní prezidium České republiky
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
MV	Ministerstvo vnitra
MF	Ministerstvo financí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
AP	Akční plán pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
RILO	Regional Intelligence Liaison Office
TČ	trestný čin
TZ	trestní zákoník
SZ	státní zastupitelství
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
WCO	Světová celní unie (anglicky: World Customs Organization)

Vysvětlivky

Wildlife crime –činnost porušující zákon spočívající v nelegálním nakládání s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, zahrnuje trestnou činnost i přestupky v této oblasti (zákon č. 100/2004 Sb.).